

hacı murat

LEV TOLSTOY

HACI MURAT

BİR

1851 Kasım'ıydı. Hacı Murat, soğuk havanın hâkim olduğu bir akşamüstü, üzeri tezek dumanıyla kaplanmış bir Kafkas köyüne yaklaşıyordu.

Müezzinin tiz sesi henüz susmuştu. Tezek kokusu sinmiş temiz dağ havasında, birbirine bitişik halleriyle arı peteklerine benzeyen evlerin avlularından sığır böğürmeleri, koyun melemeleri yükseliyordu. Köyün aşağısında kalan çeşmeden ise kadın, erkek ve çocukların oluşturduğu kalabalığın bağırışları geliyordu.

Hacı Murat, Ruslara karşı yaptığı savaşlarda gösterdiği kahramanlıklarıyla ün salmış Şeyh Şamil'in naibiydi. Atlıları arasında hep kendi sancağı ile dolaşırdı. Ama bu kez yüzünü bir kukuletayla iyice örtmüştü. Kepeneğinin altından tüfeğinin ucu görünüyordu. Yanına adamlarından yalnızca ikisini almıştı. Kendini saklamaya çalışarak yürürken, keskin gözleriyle de yoldan geçen köylüleri süzüyordu. Köyün ortasına geldiğinde sola, dar bir yola saptı. Tepenin yamacında, bir yanı tepeciğe iyice yaslanmış ikinci evin önünde durup çevresine bakındı. Evin önündeki sundurmada kimse yoktu. Damdaki yeni sıvanmış bacanın arkasında üstü örtülü bir adam yatıyordu. Hacı Murat, yatan adama kırbacının ucuyla dokunarak seslendi. Örtünün altından takkeli, yaşlı bir adam çıktı. Sırtındaki hırka oldukça eskiydi. Yaşlı adamın açabilmek için sık sık kırpıştırdığı kirpiksiz gözleri kıpkırmızı ve çapak içindeydi. Hacı Murat gizlediği yüzünü açtı:

“Selamünaleyküm!”

“Aleykümselam.”

Yaşlı adam Hacı Murat'ı tanımıştı. Dişsiz ağzıyla gülümseyerek ayağa kalktı. Kuru, kemikli ayaklarını bacanın yanında duran tahta ayakkabılara sokmaya çalıştı. Daha sonra, ağır hareketlerle gocuğunu giyip dama dayanmış tahta merdivenden inmeye başladı. Yanık derili yaşlı adam giyinirken ve hatta merdivenden aşağı inerken, incecik ve buruş buruş olmuş boynunun üstünde taşıdığı kafasını durmadan sallıyor ve bir şeyler mırıldanıyor gibiydi. Merdivenlerden inince koşarak Hacı Murat'ın atının dizginini tutmak istedi; ama buna gerek kalmamıştı. Hacı Murat'ın yanındaki adam çevik bir hareketle atından atlayıp bu işi çabucak yapıverdi.

Hacı Murat atından indi. Hafif topallayan adımlarla sundurmanın altına yürüdü. İçeriden çıkan on beş yaşlarındaki delikanlı, olgun kara gözlerini şaşkınlıkla ona dikmişti. Yaşlı adam genç delikanlıya, “Koş, camiden babanı çağır,” dedi. Misafirlerinin önüne geçip toprak evin kapısını açtı. Hacı Murat içeri girerken, iç kapıdan ince, zayıf bir kadın çıkmıştı. Üzerinde kırmızı bir hırka, sarı gömlek, mavi şalvar; elindeyse birkaç minder vardı. Saygıyla eğilerek, “Uğurlar getirdin,” diyerek minderleri duvar diplerine dizmeye başladı.

“Allah razı olsun,” diye cevapladı Hacı Murat.

Tüfeğini ve kılıcını çıkararak yaşlı adama uzattı.

Adam aldığı tüfekte kılıcı ev sahibinin duvarda asılı silahlarının yanına astı. Silahların iki yanında da büyük birer leğen asılıydı. Duvarlar tertemizdi. Belindeki tabancayı düzelten Hacı Murat, kaftanının eteklerini toplayarak minderlerden birine bağdaş kurup oturdu. Yaşlı adamla birlikte ellerini havaya açıp gözlerini kapayarak dua ettiler. Duaları bittiğinde yüzlerini sıvazlayarak, ellerini sakallarında birleştirdiler.

Hacı Murat, yaşlı adama, “Ne haber?” diye sordu.

Yaşlı adam, fersiz gözlerini Hacı Murat'ın göğsüne dikerek, "Haber yok," dedi. "Ben ağılarda kalıyorum, bugün oğlumu görmeye gelmişim, olup bitenleri o bilir."

Hacı Murat sesini çıkarmadı. Yaşlı adamın pek konuşmak istemediğini anlamıştı. Kısa bir sessizlik oldu.

"Olacak iş mi?" diye başladı yaşlı adam. "Tavşanlar, kartallara kafa tutma sevdasında; ama kartallar onları birer birer haklıyor. Daha geçenlerde o kahrolası Rus köpekleri, Miçinskiy'de saman yığınlarını tutuşturmuşlar."

Yaşlı adamın ortaya söylediği sözler yoruma açıldı ve Hacı Murat'ı da iğneliyordu. Hacı Murat'ın adamı içeri girmişti. Güçlü, fakat yumuşak adımlarla ilerleyip kılıcını duvardaki diğer silahların yanına astı. Kamasıyla tabancasını belinde bırakmıştı. Yaşlı adam yeni geleni göstererek sordu:

"Kim bu?"

"En güvendiğim adamlarımdan biri, adı Eldar."

"Çok iyi," dedi adam. Eldar'a Hacı Murat'ın yanındaki keçenin üzerinde yer gösterdi.

Bağdaş kurarak oturan Eldar, bir koyunun gözleri gibi hafifçe patlak olan güzel gözleriyle yaşlı adama baktı. Yaşlı adamın anlattığına göre, geçen hafta iki Rus askeri yakalanmıştı. Bunlardan biri kaçmak isterken vurulmuş, diğeri de Veden'e, Şeyh Şamil'in yanına gönderilmişti. Hacı Murat anlatılanları dalgın dalgın dinliyor, en küçük bir kıpırtıda kapıya bakıyor, dışarıdan gelen seslere kulak kabartıyordu. Evin önünde duyulan ayak seslerinin ardından, gıcırdayarak açılan kapıda ev sahibi göründü.

Ev sahibi, kırk yaşlarında, kısa sakallı, uzun burunlu biriydi. Adı Sado olan bu adamın gözleri de kendini çağırmaya giden oğlunun kiler gibi karaydı, ama parlak değildi. Adamın ardından çocuk da içeri girmiş, babasıyla birlikte kapının hemen yanına oturmuştu. Tahta ayakkabılarını kapının dışında çıkaran ev sahibinin başında,

eski, rengi solmuş bir takke vardı. Kara saçlarının çoktandır tıraş görmediği, uzunluğundan anlaşılıyordu. Saçlarını ensesine iterek Hacı Murat'ın karşısına çömelmişti.

O da önce duasını okuyup yüzünü sıvazladıktan sonra konuşmaya başladı. Hacı Murat'ın yakalanması için Şeyh Şamil'in emir verdiğini; adamlarının bir gün önce köye uğradığını; halkın Şeyh Şamil'in sözünden çıkmadığını, bu yüzden de çok dikkatli olmak gerektiğini anlattı.

“Ben sağ oldukça evimdeki misafire kimse dokunamaz, ama dışarıyı bilemem,” dedi.

Söylenenleri dikkatle dinleyen Hacı Murat, memnun olmuştu. Sado, sözlerini bitirdikten sonra, “Pekâlâ,” dedi. “Şimdi Ruslara bir mektup yollamamız gerekiyor. Mektubu götürecek adamım var; ama yanına yolu bilen birini katmalıyız.”

“Kardeşim Batu yolları iyi bilir, onu yollarız,” dedi adam. Sonra oğluna dönerek ekledi, “Koş Batu'yu çağır.”

Çocuk emri alır almaz ok gibi fırladı. Çevik adımlarla, kollarını sallayarak çıkıp gitti. Bir müddet sonra döndüğünde yanında kara yağız, yüzü damarlı ve kısa bacaklı bir Çeçen vardı. Kol ağzları parçalanmış, sarı kaftanı sırtından dökülecek kadar eskimişti. Selamlaşmadan sonra Hacı Murat lafı uzatmadan sordu:

“Adamımı Ruslara götürür müsün?”

“Neden olmasın,” dedi Batu. “Bunu benden iyi yapabilecek Çeçen bulmanız zordur. Söz verseler bile yüzlerine gözlerine bulaştırırlar. Ama ben yolları avucumun içi gibi bilirim.”

“Pekâlâ,” dedi Hacı Murat. Parmaklarıyla üç işareti yaparak, “Hizmetinin karşılığında sana üç teklik veririm,” dedi.

Batu başıyla anladığını belli etti. Ayrıca paranın önemli olmadığını, bunu sırf Hacı Murat'a hizmeti dokunsun diye yaptığını, bu işin kendisi için bir onur olduğunu belirtti. Hacı Murat'ın Rus

domuzlarını nasıl vurduğunu, onlara nasıl kan kusturduğunu her dağlı gayet iyi bilirdi.

“Memnun oldum, ipin iyisi uzun, sözün iyisi kısa olur,” dedi Hacı Murat.

“O halde bana da susmak düşer.”

“Dikyar’ın karşısında Argun çayının dirsek çevirdiği yeri, ormanın düzlük yerini biliyor musun? Hani ortasında iki saman yığınının bulunduğu düzlüğü...”

“Evet.”

“Orada bekleyen üç adamım var.”

“Anladım,” dedi Batu başını sallayarak.

“Ne yapıp ne edeceğinizi, orada bekleyen Han Mahoma biliyor. Han Mahoma ile birlikte Prens Vorontzov’a kadar gitmeniz gerekiyor. Bunu yapmayı gözün kesiyor mu?”

“Evet.”

“Pekâlâ, işiniz bitince tekrar döneceksiniz.”

“Tamam.”

“Dönüşte sizi ormanda bekleyeceğim.”

Yapılacak işi anlayan Batu, ellerini göğsünde birleştirerek dışarı çıktı.

“Çeha’ya bir adam yollamalıyız,” dedi Hacı Murat. Elini kaptanının göğsünde dizili fişekliklerden birine soktu, içeri giren iki kadını görünce elini çekip sustu.

Biraz önce minderleri getiren yaşlıca kadın, ev sahibinin hanımıydı. Diğeriyse henüz gencecik bir kızdı. Üzerinde kırmızılı yeşilli şalvar ve gömlek vardı. Göğsünü gümüş para dizileri kaplamıştı. Gözleri babasıyla kardeşininkine benziyordu. Kapkaraydı ve hayat doluydu. Hal ve hareketlerine ciddiyet vermeye, misafirlerin yüzüne pek bakmamaya çalışıyordu, ama varlıklarının etkisinde kaldığı da açıkça belli oluyordu. Ev sahibinin hanımı elinde bir siniyle içeri

girmişti. Üzerinde çay, mantı, yağlı börek, peynir, yufka ve bal vardı. Leğen, su ve havlu taşıyan kızı da arkasındaydı.

Sofrayı hazırlamakla meşgul olan kadınlar, işlerini sessizce görüyor, kırmızı, yumuşak terlikleriyle ses çıkarmamaya gayret gösteriyorlardı. Sado'yla Hacı Murat bir müddet sustular. Kadınların varlığından sıkılan koyun gözlü Eldar da bağdaş kurduğu ayaklarına bakarak bir heykel gibi sessiz ve hareketsiz duruyordu. Rahat bir soluk aldı sonunda. Kadınlar çıkmış, yumuşak ayak sesleri duyulmaz olmuştu artık. Hacı Murat kaftanının üzerine atılmış fişekliğini elini sokarak bir fişek aldı; altından lüle gibi dürülmüş bir kâğıt çıkararak ev sahibine uzattı.

“Oğluma verilecek.”

“Cevabı nereye gidecek?” diye sordu Sado.

“Bana getirilecek.”

“Başüstüne.”

Mektubu fişekliğe koyup kadınların biraz önce bıraktığı leğeni Hacı Murat'ın önüne bırakıp ibriği aldı. Hacı Murat, gömleğinin kollarını sıvadı. Bileklerinden yukarısı bembeyaz ve dolgun pazılydı. Sado'nun ibrikten döktüğü soğuk, berrak su iyi gelmişti. Elini ve yüzünü o berrak suyla iyice yıkadı. El işi, sert, temiz havluyla kurulanıp sofraya oturdu. Eldar da aynı şekilde elini yıkayıp kurulayarak sofraya oturmıştı. Misafirler yemeklerini yerken Sado karşılarına geçip evine şeref verdikleri için birkaç kez teşekkür etti. Parlak kara gözlü çocuğun da gülümserken gözleri parlıyor, Hacı Murat'a hayran hayran bakarken babasını tasdik ediyordu.

Misafirler bir şey yemeyeli yirmi dört saatten fazla olmuştu. Yine de bir parça peynir ekmekle yetindiler. Hacı Murat ekmeğine bal sürdü.

Balından Hacı Murat'ın tatmış olmasına sevinen yaşlı adam, “Balımız bu yıl her yılkinden daha güzel. Hem bol hem de şiresi iyi,” dedi.

Hacı Murat, “Allah bereketini artırsın,” dedi ve sofradan kalktı.

Hacı Murat kalkınca Eldar da kalkmak zorunda kalmıştı. Oysa daha doymamıştı.

Tüm Çeçenler, Şeyh Şamil’le Hacı Murat’ın arasının açılmasından dolayı onu saklayanların ölümle cezalandırılacağını biliyordu. Bu yüzden ev sahibinin hayatı tehlikedeydi. Fakat Sado’nun buna aldıracağı yoktu. Üstelik, Hacı Murat’ın evine gelmesi onu sevindirmişti. Misafirini hayatı pahasına da olsa koruyacaktı. Kendiyle gurur duyuyordu. “Sen benim evimde bulunduğun, ben de sağ olduğum sürece sana kimse bir şey yapamaz,” dedi.

Hacı Murat, Sado’nun samimiyetine, inanıyordu:

“Bahtiyar ol.”

Sado, ellerini memnuniyetle göğsüne bastırdı. Az sonra, pence-
relerin tahta kepenklerini kapayıp ocağa çalı çırpı yığdı ve coşkuyla
misafirlerin bulunduğu odadan çıkıp ailesinin bulunduğu bölüme
geçti. Kadınlar daha yatmamıştı. Onlar da misafirlerini konuşuyor
olmalıydılar.

İKİ

Hacı Murat'ın gecelediği köyün yirmi kilometre kadar ötesindeki Vozdvijenskaya Kalesi'nin Şah Girinskiy kapısından üç erle bir çavuş çıktı. Askerlerin sırtında gocuk, başlarında kalpak vardı. Ayaklarındaysa tüm Kafkas askerlerinin giydiği cinsten, dizüstü çizmeler vardı.

Askerler tüfekleri omuzlarında, ana yoldan yürüyorlardı. Beş yüz adım kadar yürüdükten sonra ana yoldan ayrıldılar, çizmeleriyle kuru yaprakları hışırdatarak hışırdatarak, yirmi adım kadar ilerlediler, sonra karanlıkta bile görünen devrilmiş bir çınarın kara gövdesinin önünde durdular. Gözetleme vazifesi alan devriyeler, çoğu zaman burada nöbet tutardı.

Ormandan geçen askerler durduğunda, ağaçların üzerinden askerlerle birlikte ilerliyor gibi görünen yıldızlar da durmuştu. Işıltıları çıplak dallar arasından seçiliyordu.

Çavuş Panov, “Şansa bak,” dedi. “Ortalık kupkuru.”

Uzun süngülü tüfeğini omzundan indirip ağaca dayadı. Diğer erler de aynı hareketi tekrarladı.

Ceplerini karıştıran Panov öfkeli öfkeli söylendi:

“Şuradaydı, gayet iyi biliyorum. Ya unuttum ya da yolda düşürdüm.”

Erlerden biri neşeyle sordu:

“Ne arıyorsun?”

“Pipomu, lanet olsun! Nereye gitti bilmiyorum.”

“Çubuğun yanında mı?”

“Evet, işte burada.”

“Toprakta tütün yakalım mı?”

“Olur mu dersin?”

“Olur ya! Hemen olur biter.”

Aslında gezici devriyelerin tütün içmesi yasaktı; fakat bunlar bir bakıma gözcülük yaptıklarından gizli gizli tütünlerini içebiliyorlardı. Vazifeleri, bir zamanlar dağlıların yaptığı gibi, Çeçenlerin ani saldırılarını önlemektir. Panov, askerlerin teklifini kabul etti. Bir günlük de olsa tütün içme zevkinden mahrum kalmak istemiyordu. Diğer, cebinden çıkardığı bir bıçakla toprağı eşelemeye başlamıştı. Çukur açılıp düzeltildikten sonra, uzun çubuk çukura yerleştirildi. Çubuğun altına ve yanlarına tütün doldurulup üstü bastırıldı. Çukurla çubuğun görünümü bir pipoyu andırıyordu.

Çukurun içindeki tütün yanınca, ateş bir an için yüzükoyun yatan askerin kemikli yüzünü aydınlattı. Sıcak hava, çubuğun içinden hafif bir ıslık çalarak geçti. O zaman Panov tutuşan tütünün hoş kokusunu duydu. Doğrularak yerde yatan askere sordu:

“Ne oldu, becerdin mi?”

“Elbette.”

“Yaman adamsın be Avdeyev! Dur bir bakayım.”

Avdeyev ağzından dumanı savurarak yana çekildi. Panov, çubuğu koluyla silerek sıcak dumanı içine çekmeye başladı. İçilen tütün, askerlerin çenelerini açmıştı. İçlerinden biri, yersiz yere ortalığa bir laf attı:

“Haberiniz var mı? Bölük komutanı gene sandığı boşaltmış. Söylendiğine göre kumarda kaybetmiş.”

“Önemli değil, geri koyar,” dedi Panov.

“Herhalde koyar, iyi subaydır,” diye doğruladı Avdeyev.

Sözü ilk ortaya atan karamsardı biraz:

“Ben anlamam arkadaş, bölük konuşmalı onunla. Ne kadar aldığı, ne zaman ödeyeceğini bilmeliyiz.”

Panov çubuğunu bırakmıştı. “Bölüğün işi bu,” dedi.

Avdeyev destekledi:

“Topluluk olmak başkadır ne de olsa.”

İlk konuşan hâlâ tatmin olmamıştı. İnatla sürdürdü itirazını:

“Herif paraların dibine darıyı ekmiş. Arpa alınacak, ayakkabılar yenilenecek kimin umurunda.”

“Bu ilk değil ki, aldığı gibi yerine koyar,” dedi Panov. “Hem dedik ya, bölük nasıl isterse öyle olur.”

O sıralarda Kafkas kıtalarında bölüklerin para işlerini, kendilerinin seçtiği kişiler organize ediyordu. Devlet, adam başına altı ruble elli kapık veriyordu. Bölük, sebze eker, bağ bahçe yapar, kendine bakardı. Atlarıyla övünen bölüklerin arabası da olurdu. Paralarsa anahtarı bölük komutanında bulunan bir kasada dururdu. Komutanların kasadan para alması, alışılacmış bir durumdu. Ne var ki asker Nikitin, olayı büyütüyor, karamsar bir tablo çiziyordu. Bir kez, “Hesap isteyelim,” diye tutturmuştu. Panov ve Avdeyev ise bu işe pek aldırımıyordu.

Çubuğu emme sırası Nikitin’deydi. Kaputunu yere serip sırtını ağaca dayayarak oturdu. Bir an sus pus oldular. Yalnızca rüzgârın hışkırdattığı ağaç yapraklarının sesi duyuluyordu. Bu hışkırtılara bir de çakal uluması, tiz çığlıklar, hıçkırık ve kahkahalar karıştı.

“Kahrolası hayvanlar nasıl da yırtınıyorlar,” dedi Avdeyev.

Hiç konuşmamış olan dördüncü asker, ince sesi ve Ukrayna şivesiyle atıldı:

“Senin çarpık suratına mı gülüyorlar acaba?”

Yine sustular. Rüzgâr, yaprakları sağa sola kıpırdatarak yıldızları bir açıyor bir örtüyordu.

Avdeyev Panov’a neşeyle sordu:

“Hiç canın sıkılır mı?”

“Nasıl yani?”

“Bazen benim içim öyle sıkılır ki ne yapacağımı bilemem.”

“Yok canım!”

“Gerçekten. Bir zamanlar bu sıkıntıdan dolayı elime ne geçse içkiye verirdim. Nasıl bir sıkıntı olduğunu anlatamam sana.”

“Yanlış bir yol. İçki sıkıntıları dağıtmaz, aksine daha da kötü yapar. Sarhoş olunca sıkıntıyı belki bir an için unutursun, ama ayıldığında daha büyük bir sıkıntıyla gerçeğe dönersin.”

“Zaten sonuçta öyle oldu. Ama ne yapabildim ki çaresizdim.”

“Peki derdin neydi, niçin sıkılıyordun?”

“Evimi öyle özlemiştim ki!”

“Ailen zengin mi?”

“Pek sayılmaz; ama bir eksliğimiz de yoktu. Geçinip gidiyorduk işte.”

Şimdiye dek defalarca anlattığı hikâyesini bir kez daha anlatmaya başlamıştı Avdeyev:

“Askere gönüllü olarak yazıldım. Ağabeyimin yerine. Onun beş çocuğu vardı. Bense henüz bekârdım. Anam yalvardı. Ben de, ‘Tamam gideyim,’ dedim. Ağabeyim için çocuklarla askere gitmek zor olacaktı. Gidip bizim beye durumu anlattım. İyi adamdı. ‘İyi edersin oğlum git,’ dedi. Ben de ağabeyimin yerine asker oldum.”

“En doğru olanını yapmışsın,” dedi Panov.

“Şimdiye sıkılıyorum. Sıkıntıdan kendimi yiyip bitiriyorum. Onun yerine ne diye geldim ki! Şimdi o yan gelmiş yatıyordu. Keyfi yerindedir. Bir de benim halime bak, çile dolduruyorum. Düşündükçe yüreğim daralıyor.” Bir müddet sustu. Sonra sordu, “Bir daha tüttürelim mi?”

“Hazırla da!”

Avdeyev yere uzanıp çubuğu hazırlayacaktı ki, yaprak hışırtıları arasından ayak sesleri duyuldu. Tüfeğini alıp Nikitin'i dürttü Panov. Kaputunu alarak sessizce doğruldu Nikitin. Üçüncü asker Bondarenko da kalkmıştı.

“Hey, çocuklar! Öyle bir rüya gördüm ki şimdi...” diyecek oldu.

Avdeyev işaretle susturdu onu. Ses soluk kesilmişti. Ayak sesleri şimdi daha net duyuluyordu. Fakat o kadar yumuşaktı ki gelenler çizmesiz olmalıydı. Ayak seslerinin ardından Çeçenlere özgü konuşma sesleri duyuldu. Alacakaranlıkta yaklaşan gölgeler seçiliyordu. Biri kavruk, öteki irice iki gölgeydi yaklaşan. Gölgeler askerlerle aynı hizaya gelince, Panov elinde tüfek, iki arkadaşıyla yola çıkıp bağırdı:

“Kimsiniz?”

“Dost Çeçen, kılıç yok, tüfek yok. Prens'i göreceğiz.”

Panov'a cevap veren, kısa boylu Batu'ydu. Diğeri arkadaşının yanında sessizce duruyordu. O da silahsızdı ve diğerine göre daha uzun boyluydu.

Panov arkadaşlarına döndü:

“Bizim casuslardan olmalılar. Komutanla görüşmek istiyorlar.”

“Prens Vorontzov'u görmek istiyoruz, çok gerekli, büyük bir iş için onu görmemiz gerekiyor,” diyordu Batu.

Panov, Avdeyev'e dönerek, “Yanına Bondarenko'yu al, sen götür bari. Nöbetçiye teslim edince geri dönün. Ama gözünüzü dört açın, adamları önünüze katın,” dedi.

Avdeyev, elindeki süngü takılı tüfeği birine saplıyormuş gibi bir hareket yaptı:

“Bu ne güne duruyor. Şişleyiverdim mi soluğu cehennemde alır.”

“Şişleyince işe yaramaz ki,” dedi Bondarenko.

Çeçenler önde, askerler arkada kaleye yürüdüler. Sesleri duyulmaz olduğunda Panov'la Nikitin yerlerine döndü.

“Hortlak mıdırılar nedir bu vakitte...” dedi Nikitin.

“İşleri vardır,” diye cevapladı Panov. Kaputunu sırtına alıp ağaca yaslanarak otururken ekledi, “Hava da gittikçe serinliyor.”

Bondarenko ile Avdeyev ancak iki saat sonra dönebilmişlerdi.

“Teslim ettiniz mi?” diye sordu Panov.

“Evet. Alaydakiler daha yatmamıştı. Doğru komutana götürdük. Aslında şu kabak kafalılar iyi çocuklar bence. İnanmazsınız ama onlarla konuşmaya bile başlamıştım.”

Nikitin homurdandı:

“İnanırım, sen konuşursun.”

“Yemin ederim tıpkı bizim gibiler. Biri evliymiş. ‘Naruşka bar? (Evli misin?)’ diye sordum, ‘Bar,’ dedi. ‘Barancuk bar? (Çocuk var mı?)’ dedim, ‘Bar.,’ dedi. ‘Çok mu?’ dedim. ‘Çift,’ diye cevap verdi. Öyle tatlı konuştuk ki... Gerçekten iyi çocuklar.”

“Çok iyidirler...” dedi Nikitin alaylı alaylı. “Onlarla ıssız bir yerde karşılaş da döküversinler işkembeni.”

“Neredeyse gün ağaracak,” dedi Panov.

Avdeyev yere oturdu, “Öyle,” dedi. “Yıldızlar kayboluyor artık.”

Ortalığa yine sessizlik çökmüştü.

ÜÇ

Kışlada ışıklar çoktan sönmüştü. Işıkları pencereden dışarı vuran ve etrafı ışıltılı aydınlatan tek yer, kalenin en görkemli lojmanıydı. Burada, babası ordunun başkomutanı olan Albay Prens Semyon Mihayiloviç Vorontzov oturmaktaydı. Karısı Marya Vasilyevna, Petersburg'un sayılı güzellerindendi. Bu küçük kalede o zamana kadar kimsenin yaşamadığı görkemli bir hayat sürüyordu. Ancak Vorontzov da karısı da burada yaşadıkları hayatı çok sade, çok sönük, hatta mahrumiyet dolu bir hayat olarak görüyorlardı. Buranın yerlileriye böylesine zenginliğe, böylesine bir lükse şaşıp kalıyorlardı.

Vakit tam gece yarısıydı. Dört büyük mumla aydınlanan salon-da ev sahipleriyle misafirler her zamanki gibi oyun oynuyorlardı. Pencerelemin ağır perdeleri indirilmişti. Yerler baştan başa tek parça halı ile örtölüydü. Oyun masasındaki Albay Vorontzov'un sarışın ve uzun yüzü dikkat çekiyordu. Göğsünde saray apoletleri ve kordonları vardı. Uzun saçlı, asık suratlı genç kadınsa oyun eşiydi ve Prenses Vorontzova'nın ilk kocasından olan oğlunun öğretmenliğini yapıyordu. Karşı taraftaysa iki subay vardı. Biri al yanaklı ve geniş yüzlü bölük komutanı Poltoratzkiy'di. Taşraya muhafız kıtasından gelmişti. Öbürü alay yaveriydi ve baston yutmuş gibi soğuk bir ifadeyle oturuyordu.

Kara kaşlı, iri yüzlü Prenses Vasilyevna ise olanca şuhluğuy-la Poltoratzkiy'in yanında oturuyordu. Eğildikçe eteklerini dizlerine

değdirerek kâğıtlara bakıyordu. Sözleri, davranışları, gülümsemesi, etrafa yaydığı parfümü Poltoratzkiy'i oldukça etkilemiş olmalıydı ki onun varlığından başka her şeyi unutmuş gibiydi. Bu yüzden de olmadık yerlerde yanlışlık yaparak oyun eşini kızdırıyordu.

Poltoratzkiy, bu kez de olmayacak bir şey yaparak ası atmıştı. Yaver, hiddetten kıpkırmızı kesilerek söylendi:

“Eee, bu kadarı da olmaz yani, yine verdin ası!”

Poltoratzkiy uykudan yeni uyanmış gibi, hiçbir şey anlamadan, ayrık, şefkatli, kara gözlerini albaya dikmiş bakıyordu.

“Bağışlayın onu canım,” dedi Marya Vasilyevna gülümseyerek. Sonra Poltoratzkiy’e dönerek, “Size söylemiştim ya!” diye ilave etti.

“Ama bana öyle bir şey demediniz,” dedi Poltoratzkiy gülümseyerek.

“Öyle mi?” diye gülümsedi Marya Vasilyevna.

Prensesin ona, yine gülümseyişle karşılık vermesi Poltoratzkiy'i o kadar sevindirmiş, o kadar heyecanlandırmıştı ki yüzü, koyu kırmızı bir renk aldı. Hemen iskambilleri topladı, onları karmaya başladı.

Yaver sert bir hareketle kâğıtları Poltoratzkiy'in elinden çekip alırken, “Sıra senin değil,” dedi.

Prensin oda hizmetçisi içeri girmişti. Sıkılarak prence yaklaşan hizmetçi, nöbetçinin kendisini görmek istediğini söyledi.

“Beyler, bir dakikanızı rica ediyorum, sen yerime geç Marya,” dedi masadan kalkarken. Şivesi daha ziyade İngilizceyi çağırıyordu.

Prenses çevik bir hareketle doğruldu. İpeklerini hışırdatarak, yüzünde mutlu bir insanın ışıltılı gülümsemesiyle masadakilere sordu:

“Kabul mü beyler?”

Yaver, Prens's'in oyunda acemi olduğunu bildiğinden sevindi, "Benim açımdan, her zaman her istediğiniz kabulümdür," dedi. Poltoratzkiy ise gülümseyerek ellerini iki yana açmakla yetindi.

Oyun biterken Prens salona girdi. Oldukça neşeli ve sevinçliydi. "Sizlere bir teklifim var beyler."

"Buyurun."

"Birer şampanya içelim."

"Buna asla 'hayır' diyemem," dedi Poltoratzkiy.

Yaver, "Çok güzel!" diye memnuniyetini ifade etti.

Prens dışarı dönerek seslendi:

"Vasiliy! Bize şampanya getir!"

Karısı biraz sabırsızca, "Seni niçin çağırmışlar?" diye sordu.

"Nöbetçiyle birlikte bir adam geldi de..."

"Bu vakitte kimmiş o?" diye merakla sordu Marya Vasilyevna.

Vorontzov gülümseyerek omuzlarını kaldırdı. Hareketleri şımarık bir çocuğu andırıyordu.

"Söyleyemem."

"Söyleyemez misin? Görüşürüz."

Şampanyalar geldi. Misafirler birer kadeh içip oyunu bitirerek hesabı kapatıp kalktılar.

Prens, Poltoratzkiy'e dönerek sordu:

"Yarın ormana sizin bölük mü gidiyor?"

"Evet, bir şey mi olmuştu?"

"Yoo yoo. Yarın görüşmek üzere."

"Memnuniyetle..."

Poltoratzkiy, aslında Vorontzov'un kendisine ne dediğinin farkında bile değildi. Onu ilgilendiren tek şey, ayrılırken Prens'in elini sıkmış olmasıydı. Prens her zamanki gibi elini kuvvetlice ve hızlı hızlı sallayarak sıkmıştı. Bununla da yetinmeyerek az önce